

Että tämä päivä menisi pois

Hotellihuoneeseen päästyäni avasin päiväkirjan, mutta en alkanut kirjoittaa. Pöydän edessä oli iso peili, ja aloin hahmotella kasvojeni tyhjälle sivulle. Tukka, ei oikein minkään värinen. Silmälasit, niistä oli helppo aloittaa, edes jokin oli symmetristä. Sukuleuka: aika jämerä ja neliskanttinen, leukakyhmyssä Ridge Forrester -kuoppa. Kaulan liittymää en ollut koskaan osannut piirtää. Huulten kaaren tavoitin aika hyvin. Kulmakarvat, paremmin kuin meikatessani. Keski-ikäinen nainen, ehkä onnellinen. Iisalla taisi olla minun nenäni ja silmiäni muoto. Eevalla oli ihanan mummuni, jonka näin hänessä aina. Kaivoin meikkipussin esiin ja kokeilin hulluja rajauksia, kissanaista toiseen silmään ja klovnin surusilmää toiseen. Näky oli skitsofreeninen. Kohotin kulmakarvaa, suipistin huuleni suukkoon ja käänsin kissapuolen kasvoistani peiliin. Kuumaa. Sitten kiersin kaulaa toiseen suuntaan, avasin suuni, iskin liioitellen silmää, ja näytin seonneelta klovnilta. Ruttasin alahuuleni ja valutin kasvoja alaspäin, pellen silmä oli kuin piikki surun lihassa. Olin huono piirtäjä, mutta katsella osasin.

Löysin taannoin Iisan seinäkalerista muistilapun, jossa luki: “Jos äiti tai isi ovat sairaina, yritetään miellyttää heitä mahdollisimman paljon.” Sellainen hänestä oli tullut. Herkkyydessään vaikeakin. Ystävällisempi ja empaattisempi kuin olisin koskaan ansainnut. Ystäväni Hanne muistuttaisi, ettei sellaista ansaita. En uskonut Jumalaan, mutta armon ajatusta rakastin. Iisa välitti muista ja tahtoi heille hyvää. Kun Eeva ymmärsi kuoleman, edes jotenkin, niin että alkoi puhua siitä, Iisa lohdutti, että Taivaassa kaikki on hyvin. Koirat saavat siellä kaikki haluamansa puruluut ja siellä on kaikki Petsit ja Mestarietsivä Peppunen -kirjat. Kuten Iisa osasi arvata, Eeva riemastui peppujutuista ja

kuolema unohtui. Tai väistyi, sillä kertaa, päivä pelastui, enkä minäkään viitsinyt ääneen pohtia, onko sitä taivasta olemassa vai ei.

Lapsuuskodin eteisessäkin oli lähes seinän kokoinen peili. Kävelin aina sen vierestä omaan huoneeseeni. Seurasin silmillä sivusta niin kauan kuin pystyin omaa kuvajaistani. Sitä pystyi katsomaan pitkään päätä kääntämättä, niin etteivät muut huomaa. Sitä oli pakko katsoa, salaa. En voinut kääntää päätäni kohti peiliä, koska mitä jos kuva olisikin pelottava ja siinä näkyisi myös hirviö? Mutta peiliä ei voinut ohittaa katsomatta, koska muuten sieltä voisi hyökätä joku. Kun äiti puuhaili keittiössä, saatoin pysähtyä peilin eteen hassuttelemaan. Masu pullotti ja rummutin sitä ja nauroin. Sitten katsoin pyllyä. Läiskytin sitäkin. Kumarruin ja katsoin jalkojen välistä peiliin, tukka näytti äitin mopilta ja roikkui melkein maassa asti. Isi tuli katsomaan, otti naamastaan kiinni ja väänteli sitä hullun näköisesti ja ölisi. Isillä oli parhaat pelleilyilmeet. Tein samoja mutta minulla oli pienempi naama enkä näyttänyt yhtä hassulta. - Tyhmä, huusin hänelle kateellisena. Isi otti minut syliin ja päristi mahaani suullaan ja sai minut taas kikattamaan. Olin sen ikäinen, että isi oli isi ja äiti oli äiti, ihmisiä tai aikuisia he eivät vielä olleet.

Vähän isompana tarvitsin pakopaikkaa ja löysin sen kirjoista. Eriyksen tärkeitä olivat Unihevonen ja Maaginen lelukauppa. Muistan tunnelman, samaistumisen ja lohdun. Kuinka hevonen vyöryi unessa kaiken koetun yli, jähmetti ja kanto mukanaan jotain vierasta ja outoa, mutta samalla sellaista, jota oli odottanut. Sellaista, jonka saattoi kokea vain yksin. Tai kuinka tyttö pukeutui yöllä liian suureen hääpukuun, kiipesi sen kanssa puuhun ja se repesi lukemattomiksi suikaleiksi. Kuinka jalat olivat naarmuilla ja nokkosten polttamat, kun hän vihdoinkin pääsi alas. Kuinka pieni, sitkeä tytönvartalo saattoi tehdä sellaisen tuhon, joka erotti hänet perheestään loppuelämäksi. Olla syyllinen. Ja ehkä vähän muistin senkin, kuinka yllättävän ymmärryksen ja lohdun saattoi löytää, puolivahingossa. Aikuisena lukiessani kirjat uudestaan en ihmetellyt enää, miksi juuri ne kiehtoivat, hämmästelinkin vain, kuinka se ei silloin ollut ilmiselvää.

Pesin pois rajaukset, kissan ja klovnin. Ensin otin kuvan muistoksi. Lähetin sen isälle. Hän vastasi "okei?". Minä vastasin lentosuukottavalla yksisarvistarralla. Hän lähetti minulle sydämen.

Halusin vaeltaa, käydä sellaisissa paikoissa, joita kotikaupungissa ei ole. Kenties juoda lasillisen ja polttaa tupakan, katsella muita ihmisiä. Poikkesin kaupungin parhaaseen divariin. Oven lähellä oli kirjakasseja ja -pinoja, joissa oli varmaan vielä hinnoittelematonta myytävää. Yhden muovikassin läpi yritti viiltää tietään monta kansiollista Aku Ankkoja, kasarihenkisissä keltaisissa muovikansissa. Vieläkö nekin liikkuvat? Otin varovasti päällimmäisen käteeni. Vuosi 1986. Kansion kokoaja oli ollut sääntillinen, lehdet olivat numerojärjestyksessä. Se olikin tärkeää, koska muuten jatkosarjat jäivät aina kesken ja koko lukeminen tyssäsi siihen harmitukseen. Meillä kansioihin laitto oli veljeni hommaa, onneksi. Hän oli pedantti, minä en, ja joskus mietin, olimmeko todella sukua.

Olin lukenut tämänkin kansion varmaan ainakin kolmesti. Äidin ja isän makuuhuoneessa oli tummanvihreä, uurteinen päiväpeitto, käytössä ihanan pehmoiseksi hiutunut. Isä petasi sängyn tarkasti joka aamu, paitsi silloin, kun äiti oli kotona. Silloin hän levitti peiton vain omalle puolelleen ja teki äidille tyynyistä ja viltistä mukavan asennon päivän ajaksi. Koulun jälkeen minä olisin halunnut vain lähteä tallille, mutta äiti huuteli makuuhuoneesta että tulisin käymään. Menin, hänen mielikseen. Makasin isän puolella päiväpeitolla ja luin Aku Ankkoja. Äiti piti kättään ympärilläni. Kun olin pieni, käsivarsi oli pehmeä ja pyöreä, ja viikonloppuaamuisin köllöttelin sen varassa kun vanhemmat lukivat lehtiä vielä aamutakeissaan sängyssä. Nyt siinä tuntui olevan liikaa nahkaa, joka roikkui luun alla.

Toivoin, että veli tulisi kotiin. Että isä tulisi kotiin. Että voisin lähteä. Että ei tarvitsisi olla siinä. Että keksisin jotain, mitä sanoa.

Enkä kuitenkaan keksinyt, enkä voinut lähteä, ennen kuin joku muu tulisi tilalleni. Vielä muutama kuukausi sitten äiti oli jaksanut tulla ovelle vastaan ja hassutellut; kerran hän avasi oven kumartuneena niin, että hänen kasvonsa olivat minun korkeudellani, ja nauroi hämmästykselleni.

Ei mennyt kauaa, kun aloin joka koulumatkalla pelätä näkeväni ambulanssin kaartavan meidän tiellemme. Oli kiire kotiin, vaikka sielläkään en olisi halunnut olla. Mutta siellä minä olen. Sinä iltapäivänä istun veljeni kanssa parisängyllä ja luemme Aku Ankkoja. Sänky on siististi pedattu, molemmat puolet. Joukko puoliksi tuttuja aikuisia on kerääntynyt makuuhuoneen reunalle, meitä katsomaan. Minä vain luen. En halua itkeä

eikä juuri nyt itketä. Äitin työkaveri sanoo “voi voi, voi voi” hieman nyyhkyttävällä nuotilla. En osaa sanoa mitään. Ei velikään sano.

Toivon, että he lähtisivät pian. Että saisin lukea. Että tämä päivä menisi pois. Että voisin taas huomenna mennä tyttökerhoon ja tallille. Vieraat katselevat meitä vieläkin ja joku puhuu jotain. Sitten he vihdoinkin lähtevät, peräkkäin ovesta, kuuluu hiljaista puhetta ja sitten ulko-ovi käy.

Olohuoneesta tulee liljojen tuoksu. Se vihloo päässäni vähän. Avaan päiväpeiton, menen sykkyrään pää omalla tyynylläni, joka on keskimmäisenä. Toiselle puolelle tulee hetken päästä veli ja toiselle isä. On ihanaa olla pienin, saada olla tässä välissä. Heidän lämpönsä rauhoittaa minua. Aku häviää jälleen kerran Hannu Hanhelle ja joutuu setänsä nöyryyttämäksi, Pelle ja hänen apurinsa keksivät keinon pelastaa Hessu pinteestä, Mikki ja Minni näyttävät yhteensopivilta kuten aina. Työnnän kansion jalkopäähän ja nukahdan silmät kuivina. Seuraavana aamuna emme herää puhelinsoittoon, vaan mummujen kolisteluun keittiössä. Sinä päivänä menin taas kouluun ja Hanne kertoi, että jopa luokan kovin poika oli ollut hiljaa, kun tieto tapahtuneesta oli levinnyt.

Hannen lapsuudenkodissa pannut olivat aina käyttövalmiita ja jääkaapissa paperikätreessä jauhelihaa. Hän opetti minulle, että siitä voi painella lämpimälle pannulle sormin mahdollisimman ohuen, tiiviin pihvin, ja mausteeksi riittää pelkkä Kikkoman. Sellaisia söimme, jos heidän äitinsä ei ollut vielä tullut kotiin, ja meillä oli kiire harrastuksiin. Kaveriksi löytyi eilisiä keitettyjä perunoita ja porkkanoita.

Muistimme sammuttaa hellanlevyn. Kadehdin keittiön isoa pöytää ja elävää kuhinaa Hannen kotona, heidän isänsä oli aina siellä - silloin en ymmärtänyt, mitä tarkoittaa sairaseläke. Usein meidät ja muutama muu perhe kutsuttiin heille uutena vuotena. Me lapset saimme touhuta omiamme ja aikuiset ottivat vähän, keksittiin kilpailuja, ihan pieninä tehtiin esityksiä.

Sillä kerralla alkuiltani meni hyvin, tavallisesti, urheasti. Keskiyön lähestyessä isä joi liikaa konjakkia, muuttui myhäileväksi, hajamieliseksi humalaiseksi itsekseen, ja yhtäkkiä olin valtavan yksin, vaikka olin jo iso ja reipas tyttö. Hanne oli kanssani ja aikuiset olivat iloisia. Mutta minä luhistuin. Pakenin vessaan. Olen painanut pois mielestäni, miten pääsin sieltä pois. Luulen, että isäni tuli perääni. Tai sitten Hanne. Hän antoi minulle aina tilan, olisin saanut puhua, mutta en halunnut enkä osannut. Eikä hän

kysynyt vaan kunnioitti minua ja pysyi vierelläni. Myös isäni kunnioitti minua, liikaakin. Hänen olisi pitänyt astua paaluttamaani mykkyyden tilaan, tehdä edes portti, viedä minua sieltä välillä pois, haastaa ja lohduttaa. Hän oli aikuinen. Hanne oli lapsi.

Mutta isäni ei pystynyt. Nyt ymmärsin, miksi. Tiesin ja ymmärsin, enkä ollut vihainen. Mutta silti totta oli myös se, että kannoin tuota yksinäisyyttä ja erillisyyttä aina, vaikkei hän tarkoittanut pahaa. Sen myöntämiseen minulla meni puoli elämää.

Iisa soitti itkien. Onneksi puhelin ei ollut unohtunut äänettömälle.

- Mitä mä voin tehdä kun nää Potterit loppuu? Kun ne on mun henki ja elämä. Niin musta tuntuu että mä kuolen niiden mukana!
- Voi rakas. Niihin kirjoihin voi aina palata vaikka ne ois joskus luku loppuunkin, lohdutin kömpelösti.
- Mutta ei se oo sama asia! Just nyt musta tuntuu etten mä ees kestä sanaa loppu!

Minunkaan ei ollut helppo kestää sitä. Kun Iisa oli lähes tukehtunut kerhopäivän aikana, ajantajuni muuttui. Kun menin hakemaan häntä ja tajusin, mitä oli ollut meneillään juuri samalla hetkellä, kun join tyytyväisenä kotona kahvia, tuntui, että jotakin jäättyi, ehkä rintakehäni symmetrinen kaareutuva kehikko, joka suojaasi elintoimintojani. Sitten se räsähti rikki ja palat sulivat, katsoin niiden katoavan, ei ollut enää panssaria, ei kylkiluita, vaan suora reitti sydämen lihaan, hienosyiseen, maistuvaan. Kuka siitä nautti, en tiedä, en uskonut Saatanaankaan. Mutta olin paljas, enkä uskaltanut muuta kuin tuijottaa yöt seinää, silmät auki, jähmettyneenä, kuunnella muiden hengitystä. Päässäni kohisi ja kaikui se, mitä Iisa oli sanonut: Äiti, jos mä oisin kuollu, mulle ois tullu ihan hirvee ikävä sua. Pete makasi rinnallani ja kuulosti olevan hereillä. Välissämme oli runkopatjojen raja ja mykkä ahdistus.

Seuraavana viikonloppuna kuvittelin hautajaisia. Olisiko ne ehditty järjestää näin nopeasti? Olisiko hänelle pitänyt tehdä ruumiinavaus, etsiä todisteet kuolinsyystä, viiltää pieni ruumis rikki, avata ja kursia kylmänä kokoon, todeta mikä jo tiedettiin? Hänen henkensä oli poissa eikä sitä koskaan saisi takaisin. Pieni arkku. Avattu vielä omaisille, hautauspaidan kaulus leukaan asti, peittämässä tikkejä, tukka sileäksi kammattuna

poskien viereen. Minun lapseni, yksin kylmässä ruumishuoneessa. En tiennyt, pystyisinkö tälläkään kertaa koskettamaan ruumista ja katuisinko sitä myöhemmin.

Sen jälkeen olin elänyt aikaa “sen jälkeen”. Minulla oli ollut äitinä yksi toive: suojella lasta kuolemalta. En ollut pystynyt. Iisa ymmärsi nyt kuoleman. Oli minun tehtäväni auttaa häntä sietämään sitä. Kahdenkymmenen vuoden päästä terapiassa hän varmaankin arvioi, kuinka onnistuin. Oma terapeutini tosin muistutteli, että myös Pete on asiasta vastuussa, mutta en minä häntä aina uskonut muutenkaan.

Vielä yksi kuohari, minulle tärkeän ravintolan terassilla. Yksin, sähkönsinisessä vähän liian lyhyessä mekossa. Puolen metrin tukasta jäljellä puoli senttiä. Auringossa kuumaa, päässä tyhjää, paitsi hiljattain syntynyt ajatus: onko elämän tarkoitus vain kohdata pahimmat pelkonsa? Olla pakenematta, kun niitä hierotaan naamaan? Olla vaan, hetki kerrallaan. Isäni aina lohdutti sanomalla, että aika kuluu vakionopeudella. Minä olin havainnut, että pahin vaihe mitä tahansa kestää yleensä enintään kaksi vuorokautta. Sen jälkeen on aina, edes vähän, parempi. Jollei muuten, niin ainakin yksi kipu on vaihtunut toiseen.